

ПАДРЫХТОЎКА СПЕЦЫЯЛІСТАЎ ВЫШЭЙШАЙ КВАЛІФАЦЫІ Ё ГАЛІНЕ АўТАМАТЫЗАЦЫІ БІБЛІЯТЭЧНАЙ СПРАВЫ БЕЛАРУСІ

М. А. ЯЦЭВІЧ, загадчык кафедры АБІС,
Беларускі ўніверсітэт культуры

1. Сродкі аўтаматызацыі ўсе шырэй укараняюцца ў практыку работы бібліятэк Беларусі. Рэалізацыя ідэй камп'ютэрызацыі бібліятэк немагчыма без высокакваліфікаваных кадраў, якія добра валодаюць камп'ютэрнай тэхнікай, стратэгіяй і тактыкай аўтаматызацыі бібліятэк. Менавіта па гэтаму факультэт бібліятэчна-інфармацыйных сістэм (ФБІС) Беларускага ўніверсітэта культуры бачыць у гэтым накірунку адну са сваіх асноўных мэтай. Яшчэ ў 1985 годзе для рэалізацыі вышэйазначанай задачы на факультэце была створана спецыялізацыя "методыка выкарыстання сродкаў механізацыі і аўтаматызацыі ў бібліятэчнай справе", а ў 1989 годзе адбыўся першы выпуск студэнтаў гэтай спецыялізацыі. Асноўная роля такіх спецыялістаў заключаецца ў тым, каб быць пасрэднікам паміж спецыялістамі, якія маюць традыцыйную бібліятэчную адукацыю і інжынерамі, праграмістамі, матэматыкамі, якія займаюцца распрацоўкай аўтаматызаваных інфармацыйных сістэм.

2.3 1993 года спецыялізацыя мае назву "аўтаматызаваныя бібліятэчныя і інфармацыйныя сістэмы (АБІС)". У 1995 годзе яна адкрыта і на факультэце завочнага навучання. Згодна з кваліфікацыйнай характарыстыкай яе выпускнік павінен умець ажыццяўляць праектнае сістэмнае даследаванне бібліятэкі як аб'екта аўтаматызацыі, ставіць задачы па ўдасканаленні бібліятэчных працэсаў з дапамогай ПЭВМ; прымаць удзел у стварэнні АБІС на розных этапах; рыхтаваць тэхніка-эканамічнае абгрунтаванне неабходнасці аўтаматызацыі асобнай бібліятэкі і сеткі бібліятэк, распрацоўваць тэхнічнае заданне па стварэнні АБІС, удзельнічаць у тэхнічным і рабочым праектаванні. На этапе вопытнай эксплуатацыі умець рабіць ацэнку вынікаў работы сістэмы, фармуляваць патрабаванні да распрацоўшчыкаў па яе ўдасканаленні. Зразумела, што такі спецыяліст павінен добра ведаць ПЭВМ, ведаць іх патэнцыяльныя магчымасці. У апошні час патрабуецца і набыццё асноўных навыкаў праграміравання.

3. Патрабаванні кваліфікацыйнай характарыстыкі дасягаюцца шляхам вывучэння дысцыплін двух асноўных блокаў: спецыяльных

і дысцыплін спецыялізацыі. Сярод спецыяльных дысцыплін вядучае месца займае “Інфарматыка”, “Вылічальная тэхніка”, “Сістэмны аналіз бібліятэчных працэсаў”, “Матэматычныя метады бібліятэчнай работы”. Калі “Інфарматыка” і “Тэхнічныя сродкі бібліятэчнай работы” традыцыйна вывучаліся студэнтамі, то астатнія курсы ўпершыню ўключаны на ліцавы бок вучэбнага плана. Гэта азначае, што ўсе студэнты ФБІС маюць магчымасць набываць веды па аўтаматызацыі бібліятэчнай справы. Сярод дысцыплін спецыялізацыі “АБІС”: “Архітэктурна і ўстройства ЭВМ”, “Тэорыя масавага абслугоўвання і даследавання аперацыі”, “Алгарытмізацыя і праграмаванне бібліятэчна-інфармацыйных задач”, “Праектаванне АІС і АБІС”, “Лінгвістычнае забеспячэнне АБІС”, “Сучасны інфармацыйны рынак”, “Сучасныя камп’ютэрныя сеткі”, “Псіхалагічныя праблемы выкарыстання ЭВМ” і шэраг іншых. Вялікую ўдзельную вагу у гэтых курсах займаюць лабараторныя заняткі (цалкам — звыш паловы ўсіх вучэбных гадзін). Яны праводзяцца не толькі ў камп’ютэрных класах універсітэта, але і ў бібліятэках, інфармацыйных і іншых установах, якія маюць сучасныя інфармацыйныя тэхналогіі. Вывучаюцца ўсе асноўныя праграмныя сродкі і АБІС, якія выкарыстоўваюцца і функцыянуюць у бібліятэках Беларусі. Выконваюцца дыпломныя і курсавыя работы, у тым ліку і па заяўках бібліятэк.

4.3 мэтай удасканалення падрыхтоўкі спецыялістаў кафедры АБІС універсітэта культуры мае намер больш профільна адбіраць абітурыентаў для паступлення на спецыялізацыю. Неабходна стварыць асобны конкурс, увесці ўступны экзамен па інфарматыцы ў межах школьнай праграмы. Такім чынам кафедра сама зможа рэальна ўплываць на якасць падрыхтоўкі спецыялістаў, адбіраць тых абітурыентаў, якія больш адпавядаюць задачам спецыялізацыі. Патрэбна таксама стварыць асобны вучэбны план.

5. Пытанні аўтаматызацыі бібліятэчнай справы павінны стаць базавымі пры выкладанні ўсіх спецыяльных дысцыплін ФБІС, асабліва тых, якія непасрэдна звязаны з бібліятэчна-інфармацыйнымі тэхналогіямі. Такія захады выкладчыкамі факультэта ўжо робяцца. Прышоў час стварыць новы вучэбны план па спецыялізацыі “Бібліятэчназнаўства і бібліяграфія”, які быў бы па сваёй канцэпцыі цалкам арыентаваны на аўтаматызацыю бібліятэчна-інфармацыйнай дзейнасці. Магчыма патрэбна перагледзець назву самой спецыяльнасці і адпаведнай кваліфікацыі.

6. Вузкім месцам у падрыхтоўцы спецыялістаў з’яўляецца адсутнасць факультэцкага камп’ютэрнага класа, шэрагу праграмных

сродкаў, якія выкарыстоўваюцца ў бібліятэках краін СНД і далёкага замежжа (IPBIC, LIBER, ALEF і інш.). Марудна (па прычыне адсутнасці фінансавых сродкаў) рухаецца праца па стварэнні АБІС бібліятэкі БУК. Патрабуецца таксама і пастаянная, мэтанакіраваная перападрыхтоўка выкладчыкаў факультэта ў галіне камп'ютэрнай тэхнікі і аўтаматызаваных бібліятэчна-інфармацыйных сістэм. Па ўсіх гэтых накірунках ужо праводзіцца плэўная праца.

7. Падрыхтоўка кадрў вышэйшай кваліфікацыі ў галіне аўтаматызацыі бібліятэчнай справы мае і станоўчыя моманты і недахопы. Яна з'яўляецца адлюстраваннем і самой практыкі ўкаранення новых тэхналогій у бібліятэках: адсутнасць дзейнага каардынацыйнага цэнтра на дзяржаўным узроўні, раз'яднанасць бібліятэк, наяўнасць розных праграмных сродкаў і падыходаў да аўтаматызацыі і інш. Аднак, не гледзячы на гэтае і тое, што адукацыя недастаткова кансерватыўная рэч (у добрым сэнсе гэтага слова), сістэма падрыхтоўкі кадрў ў галіне аўтаматызацыі павінна больш аператыўна рэагаваць на на тыя значныя змяненні, якія адбываюцца ў гэтым накірунку ў бібліятэчна-інфармацыйных установах.

КОМПЬЮТЕРНЫЕ ВИРУСЫ И МЕТОДЫ БОРЬБЫ С НИМИ

С. Ю. ЕФРЕМОВ, заведующий сектором отдела автоматизации фундаментальной библиотеки БГУ

С появлением компьютеров, человечество стало полагаться на них, как на верных и надежных помощников в своей работе. Компьютеры за короткое время нашли применение почти во всех сферах деятельности человека.

Но по мере развития и усложнения компьютерных систем и программного обеспечения увеличивается объем и повышается уязвимость хранящихся в них данных. Одним из факторов, резко повысивших эту уязвимость, является появление нового класса программ-вандалов — компьютерных вирусов.

В данный момент компьютеры управляют пунктами стратегического назначения, АЭС, бюджетом страны, различными информационными системами и базами данных. Компьютерные вирусы несут в себе реальную угрозу человечеству, и чтобы решить эту